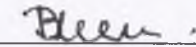

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
13.05.2022 р. (протокол № 5)
Ректор

 Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА

фахового вступного випробовування
для здобуття освітнього ступеня магістра

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
(факультет управління фінансами та бізнесу)

Освітня програма – «Облік, аналіз та фінансові розслідування»

Програма вступного фахового випробування для здобуття освітнього ступеня магістра за галуззю знань 07 “Управління та адміністрування” спеціальністю 071 “Облік і оподаткування” освітньою програмою “Облік, аналіз та фінансові розслідування” – Львів, ЛНУ ФУФБ, 2022. – 30 с.

Розробники:

Романів Є.М., кандидат економічних наук, професор.

Стасишин А.В., кандидат економічних наук, доцент.

Приймак С.В., кандидат економічних наук, доцент.

Гончарук С.М., кандидат економічних наук, доцент.

Шот А.П., кандидат економічних наук, доцент.

© Романів Є.М., Стасишин А.В., Приймак С.В.,
Гончарук С.М., Шот А.П., 2022 рік.
© ЛНУ імені Івана Франка, 2022 рік

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ	6
2.1. «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК (ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ)»	6
2.2. «ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК»	11
2.3. «УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»	14
2.4. «АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»	19
2.5. «АУДИТ»	23
2.6. «ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ»	26
3. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	28

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування для конкурсного відбору вступників до Львівського національного університету імені Івана Франка для здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (освітня програма «Облік, аналіз та фінансові розслідування») складена на підставі Умов прийому до вищих навчальних закладів України та Положення про приймальну комісію вищого навчального закладу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України.

Програма фахових вступних випробувань побудована за міжпредметним принципом і охоплює питання, що вивчалися в рамках освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

Програма фахових вступних випробувань охоплює питання з таких нормативних фахових дисциплін: «Аналіз господарської діяльності», «Фінансовий облік», «Аудит», «Бухгалтерський облік (загальна теорія)», «Звітність підприємств», «Управлінський облік».

Мета вступного випробування – оцінка рівня підготовки та відбір осіб, які за рівнем знань і вмінь відповідають вимогам до навчання за освітнім ступенем «магістр».

Для складання вступного випробування необхідно знати:

- предмет і метод дисциплін, зміст складових;
- закони України, укази Президента України, постанови, розпорядження, рішення Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Державної податкової служби України з питань правових засад регулювання бухгалтерського обліку підприємства, національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти Міністерства фінансів України щодо порядку ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також методичні документи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо галузевих особливостей застосування положень (стандартів) бухгалтерського обліку;
- порядок оформлення операцій документами та організацію документообороту за розділами обліку, технологію оброблення облікової інформації;
- порядок ведення синтетичного та аналітичного обліку активів, капіталу, зобов'язань;
- форми і порядок розрахунків, порядок приймання, зарахування на баланс, зберігання і витрачання коштів, товарно-матеріальних та інших цінностей;
- правила проведення інвентаризації активів і зобов'язань;
- систему і форми бухгалтерського обліку, звітності і контролю;
- основи побудови фінансового обліку;
- структуру активів підприємства;
- порядок ведення операцій з грошовими коштами;
- причини виникнення дебіторської заборгованості та порядок її погашення;
- методика ведення обліку оборотних та необоротних активів;
- структуру витрат виробництва та облік операцій з формування собівартості продукції (робіт, послуг);

- підходи до класифікації та групування витрат;
- сучасні методи калькулювання собівартості;
- особливості складання кошторисів;
- методи обліку при проведенні аналізу витрат;
- методи раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах на підставі використання прогресивних форм обліку, національних стандартів та врахування окремих положень міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
  - суть, значення і завдання аналізу господарської діяльності та аудиту;
  - види аудиту;
  - предмет та об'єкти аудиту, відмінності зовнішнього і внутрішнього аудиту;
  - організацію незалежного аудиту в Україні;
  - створення і організацію роботи аудиторської фірми, її структуру;
  - стандарти аудиту. Професійні організації аудиторів;
  - загальнонаукові та специфічні методи і прийоми аудиту;
  - аудиторські висновки та їх види. Вимоги до аудиторського висновку. Інші типи звітів аудитора;
  - структуру звітності підприємств та особливості аналізу її показників.

Вступне фахове випробування проводиться у вигляді тестування, метою якого є перевірка рівня підготовки студентів, ступеня оволодіння теоретичними й практичними знаннями, професійними вміннями та навичками, здобутими під час навчання за освітнім ступенем «бакалавр».

Завдання, що входять до вступного фахового випробування вимагають від вступника інтегрованого застосування набутих знань і вмінь для вирішення ситуацій проблемного характеру. Вони дозволяють об'єктивно та всебічно визначити рівень теоретичної і практичної підготовки абітурієнтів, ступінь їх готовності до засвоєння дисциплін передбачених освітньою програмою підготовки магістра.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

2.1. «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК (ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ)»

Тематичний план та зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Господарський облік, його суть і характеристика.

Тема 2. Предмет і метод бухгалтерського обліку.

Тема 3. Методичні прийоми бухгалтерського обліку та їх використання на підприємстві.

Тема 4. Бухгалтерський баланс.

Тема 5. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис.

Тема 6. Документація та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку.

Тема 7. Оцінювання та калькуляція в системі бухгалтерського обліку.

Тема 8. Облік основних господарських процесів.

Тема 9. Облікові регістри, техніка і форми та організація обліку на промислових підприємствах.

Тема 10. Облік основних засобів.

Тема 11. Облік нематеріальних активів.

Тема 12. Облік виробничих запасів.

Тема 13. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості.

Тема 14. Облік фінансових інвестицій.

Тема 15. Облік власного капіталу.

Тема 16. Облік зобов'язань.

Тема 17. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу.

Тема 18. Облік витрат діяльності підприємства.

Тема 19. Облік доходів і фінансових результатів.

Тема 20. Фінансова звітність.

Тема 21. Облік на підприємствах малого бізнесу.

Тема 22. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Тема 1. Господарський облік, його сутність і характеристика

Загальні відомості про господарський облік та його суть. Еволюція господарського обліку. Історична обумовленість господарського обліку, залежність його цілей, задач і змісту від господарського механізму.

Вимірники, що застосовуються в обліку, їх характеристика. Види господарського обліку. Суть і зміст оперативного-технічного, статистичного і бухгалтерського обліку. Особливості і сфера застосування кожного виду обліку.

Місце бухгалтерського обліку в єдиній системі господарського обліку. Вимоги до бухгалтерського обліку, його функції та завдання. Види бухгалтерського обліку. Суть і зміст фінансового і внутрішньогосподарського (управлінського) обліку.

Тема 2. Предмет і метод бухгалтерського обліку

Предмет бухгалтерського обліку та його важливіші об'єкти. Класифікація активів, капіталу, зобов'язань підприємства. Метод бухгалтерського обліку.

Основні елементи методу бухгалтерського обліку: документація і інвентаризація, рахунки і подвійний запис, оцінка і калькуляція, баланс і звітність.

Тема 3. Методичні прийоми бухгалтерського обліку та їх використання на підприємстві

Характеристика основних методичних прийомів бухгалтерського обліку. Суть методичних прийомів бухгалтерського обліку. Використання методичних прийомів бухгалтерського обліку на підприємстві.

Тема 4. Бухгалтерський баланс

Поняття бухгалтерського балансу. Бухгалтерський баланс як засіб узагальненого відображення активів, капіталу, зобов'язань підприємства. Побудова і зміст балансу: актив і пасив, розділи балансу, статті балансу. Тотожність активу і пасиву бухгалтерського балансу та її обґрунтування. Валюта балансу, періодичність його складання та подання. Значення балансу. Типи господарських операцій та зміни в балансі, викликані господарськими операціями.

Тема 5. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис

Рахунки бухгалтерського обліку, їх призначення. Побудова рахунків. Активні, пасивні, активно-пасивні рахунки, їх структура. Порядок відображення господарських операцій на рахунках та визначення оборотів і сальдо. Взаємозв'язок між рахунками і балансом.

Подвійний запис і його контрольне значення. Кореспонденція рахунків. Бухгалтерські записи: прості, складні. Хронологічний і систематичний записи господарських операцій на рахунках.

План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про застосування Плану рахунків, їх призначення, зміст та характеристика. Синтетичний та аналітичний облік. Взаємозв'язок між рахунками синтетичного і аналітичного обліку. Оборотні відомості за синтетичними і аналітичними рахунками. Поняття про класифікацію рахунків бухгалтерського обліку та її призначення. Класифікація рахунків за їх економічним змістом, за призначенням та структурою.

Тема 6. Документація та інвентаризація, техніка і форми бухгалтерського обліку

Поняття про бухгалтерські документи. Значення документів, реквізити документів. Класифікація документів. Вимоги щодо первинної документації.

Бухгалтерська обробка документів. Уніфікація і стандартизація бухгалтерських документів. Документообіг та його організація. Зберігання документів.

Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку. Нормативне регламентування інвентаризації. Види інвентаризації. Порядок проведення інвентаризації та відображення в обліку її результатів. Техніка і форми бухгалтерського обліку.

Тема 7. Оцінювання та калькуляція в системі бухгалтерського обліку

Оцінка як елемент методу бухгалтерського обліку. Економічна суть вартісного виміру і його значення. Оцінка господарських засобів: мета, принципи, методи, вимоги. Діючий порядок оцінки важливіших видів засобів підприємства. Калькуляція як спосіб групування витрат і визначення собівартості продукції, робіт, послуг. Основні види витрат та їх класифікація. Види калькуляції. Калькуляція фактичної собівартості як один з варіантів оцінки продукції, робіт, послуг.

Тема 8. Облік основних господарських процесів

Облік процесу постачання. Показники, що використовують для обліку процесу постачання. Облік витрат на виробництво. Мета обліку процесу виробництва. Класифікація витрат на виробництво. Облік процесу реалізації і формування фінансових результатів.

Тема 9. Облікові реєстри, техніка і форми та організація обліку на промислових підприємствах

Облікові реєстри, їх суть і значення. Види і форми облікових реєстрів. Класифікація облікових реєстрів. Правила ведення облікових реєстрів і способи виправлення помилок у записах. Форми бухгалтерського обліку: історичний розвиток, їх суть і характеристика. Шляхи удосконалення форм бухгалтерського обліку. Організація обліку в Україні. Керівництво бухгалтерським обліком. Роль Міністерства фінансів України в методологічному керівництві обліком і звітністю в Україні. Форми організації бухгалтерського обліку на підприємствах. Права і обов'язки головного бухгалтера підприємства.

Тема 10. Облік основних засобів

Визнання необоротних активів. Поняття про основні засоби, класифікація та оцінка. Організація синтетичного і аналітичного обліку основних засобів. Документальне оформлення операцій з руху основних засобів. Облік надходження основних засобів. Облік амортизації (зносу) основних засобів. Облік вибуття основних засобів (ліквідації, реалізації, безоплатній передачі). Облік оренди основних засобів.

Тема 11. Облік нематеріальних активів

Визнання нематеріальних активів, їх оцінка і переоцінка. Облік операцій з надходження та вибуття нематеріальних активів. Облік амортизації нематеріальних активів. Інвентаризація основних засобів, нематеріальних активів і порядок відображення в обліку її результатів. Розкриття інформації про основні засоби, нематеріальні активи у фінансовій звітності.

Тема 12. Облік виробничих запасів

Визнання запасів, їх класифікація, оцінка. Документальне оформлення операцій з руху запасів. Облік запасів на складі і в бухгалтерії. Облік надходження та вибуття запасів. Визначення транспортно-заготівельних витрат по запасах, що вибули. Особливості обліку оборотних малоцінних та швидкозношуваних

предметів. Інвентаризація запасів і відображення в обліку її результатів. Розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності.

Тема 13. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості

Грошові кошти: їх економічна сутність та визначення. Організація ведення касових операцій. Документальне оформлення руху грошових коштів в касі підприємства. Облік руху грошових коштів в касі. Порядок відкриття рахунків в установах банку. Види рахунків. Облік коштів на поточних рахунках в національній та іноземній валютах. Визнання, види та оцінка дебіторської заборгованості. Облік дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Методи визначення резерву сумнівних боргів. Облік резерву сумнівних боргів. Облік іншої дебіторської заборгованості. Облік розрахунків з підзвітними особами за виданими авансами, за претензіями. Розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності.

Тема 14. Облік фінансових інвестицій

Економічна сутність та класифікація фінансових інвестицій. Оцінка фінансових інвестицій. Документальне оформлення фінансових інвестицій. Організація синтетичного та аналітичного обліку інвестицій. Облік поточних інвестицій. Облік довгострокових інвестицій у боргові зобов'язання. Облік інвестицій в акції. Розкриття інформації про фінансові інвестиції у фінансовій звітності.

Тема 15. Облік власного капіталу

Власний капітал та характеристика його складових. Облік формування та руху статутного капіталу на підприємствах різних форм власності і організаційно-правових форм. Облік пайового, додаткового, резервного капіталу. Облік нерозподілених прибутків (непокритих) збитків. Розкриття інформації про власний капітал у фінансовій звітності.

Тема 16. Облік зобов'язань

Визнання, класифікація та оцінка зобов'язань. Облік довгострокових зобов'язань. Документальне оформлення та облік довгострокових кредитів банків. Облік довгострокових зобов'язань за облігаціями та інших довгострокових фінансових зобов'язань (забезпечення векселями та інше). Облік поточних зобов'язань. Документальне оформлення та облік короткострокових кредитів банків. Облік зобов'язань по розрахунках з постачальниками і підрядниками за товари, роботи, послуги. Облік зобов'язань, забезпечених виданими короткостроковими векселями. Облік розрахунків з бюджетом за податками.

Тема 17. Облік праці, її оплати та соціального страхування персоналу

Заробітна плата: поняття, види, форми і системи оплати праці. Законодавче регулювання оплати праці. Фонд оплати праці та його складові.

Документація з обліку праці та її оплати. Аналітичний облік. Порядок виплати. Синтетичний облік розрахунків за виплатами працівникам: з нарахування заробітної плати, утримання, депонування, виплати. Облік розрахунків по внесках

на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування персоналу. Облік створення і використання резерву на оплату відпусток.

Тема 18. Облік витрат діяльності підприємства

Основні вимоги до визнання та оцінки витрат. Класифікація витрат за елементами та за видами діяльності. Витрати прямі, непрямі, змінні і постійні. Побудова обліку витрат діяльності на рахунках бухгалтерського обліку. Облік прямих витрат з операційної діяльності. Непрямі (загальновиробничі) витрати, їх склад, облік та способи розподілу. Формування та облік виробничої собівартості готової продукції (робіт, послуг). Поняття калькуляції і її види, об'єкт калькуляції, структура звітної калькуляції. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Адміністративні витрати, їх склад, облік та порядок списання. Облік витрат на збут. Облік інших операційних витрат та інших витрат звичайної діяльності. Відображення витрат за видами діяльності та економічними елементами у фінансовій звітності.

Тема 19. Облік доходів і фінансових результатів

Основні вимоги до визнання та оцінки доходів. Класифікація доходів. Побудова обліку доходів на рахунках бухгалтерського обліку. Облік доходів від звичайної діяльності: від реалізації продукції, іншої операційної діяльності, доходів від фінансової діяльності. Поняття фінансових результатів, порядок їх формування та облік. Облік використання прибутку. Облік податку на прибуток. Відображення доходів і фінансових результатів у фінансовій звітності.

Тема 20. Фінансова звітність

Загальне поняття, призначення фінансової звітності. Якісні характеристики фінансової звітності. Основні принципи, на яких ґрунтується фінансова звітність. Види фінансової звітності. Склад фінансової звітності та порядок її подання. Зміст квартальної та річної фінансової звітності.

Тема 21. Облік на підприємствах малого бізнесу.

Загальна характеристика малого бізнесу в Україні. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу. Законодавча та нормативна база обліку на підприємствах малого бізнесу. Форми бухгалтерського обліку для малих підприємств.

Тема 22. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Процес розробки Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Статус Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та їх застосування. Організація діяльності Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

2.2. «ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК»

Тематичний план та зміст навчальної дисципліни

- Тема 1.** Фінансовий облік як наука та його організація.
- Тема 2.** Облік необоротних матеріальних та нематеріальних активів.
- Тема 3.** Облік запасів.
- Тема 4.** Облік грошових коштів.
- Тема 5.** Облік фінансових інвестицій.
- Тема 6.** Облік дебіторської заборгованості.
- Тема 7.** Облік власного капіталу.
- Тема 8.** Облік забезпечення зобов'язань.
- Тема 9.** Облік зобов'язань.
- Тема 10.** Облік орендних операцій.
- Тема 11.** Облік розрахунків з оплати праці.
- Тема 12.** Облік розрахунків підприємства за ЄСВ.
- Тема 13.** Облік витрат діяльності підприємства.
- Тема 14.** Облік доходів та фінансових результатів діяльності підприємства.

Тема 1. Фінансовий облік як наука та його організація

Фінансовий облік як галузь економічної науки. Сфера застосування фінансового обліку. Фінансова звітність як інформаційна база для прийняття управлінських рішень. Принципи та загальні вимоги до фінансової звітності.

Місце і роль фінансового обліку серед облікових дисциплін. Концептуальна модель фінансового обліку. Методологія фінансового обліку. Організація фінансового обліку.

Тема 2. Облік необоротних матеріальних та нематеріальних активів

Визначення основних понять. Загальна характеристика рахунків призначених для обліку необоротних активів. Синтетичний та аналітичний облік необоротних активів. Документування господарських операцій з обліку необоротних активів.

Облік наявності та руху (надходження, списання) необоротних активів. Облік амортизації (зносу) основних засобів, нематеріальних та інших необоротних активів та методи її нарахування. Особливості нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів. Облік відновлення та зменшення корисності активів. Інвентаризація необоротних активів та порядок відображення в обліку її результатів. Інвестиційна нерухомість, оцінка, визнання та облік.

Тема 3. Облік запасів

Поняття запасів їх оцінка та класифікація згідно П(С)БО. Синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів та МШП.

Порядок відображення в бухгалтерському обліку та документальне оформлення операцій руху виробничих запасів та МШП.

Облік витрат і витрат виробництва. Облік прямих та непрямих виробничих витрат. Методи розподілу загальновиробничих витрат. Методи обліку витрат на виробництво.

Поняття, оцінка та облік готової продукції. Облік надходження та списання готової продукції. Документування господарських операцій, пов'язаних з рухом готової продукції (надходження, списання, реалізація тощо).

Тема 4. Облік грошових коштів

Облік касових операцій. Операцій з іншими грошовими коштами: грошові документи та грошові кошти в дорозі, електронні гроші.

Документування касових операцій. Синтетичний та аналітичний облік касових операцій. Порядок ведення касової книги. Первинні касові документи та порядок їх ведення. Ліміт каси та порядок його розрахунку. Грошові документи, порядок їх погашення та зберігання. Інвентаризація каси, порядок її проведення та оформлення результатів згідно чинного законодавства.

Облік операцій на поточному та інших рахунках в банках. Порядок відкриття та закриття банківських рахунків. Документи необхідні для відкриття рахунку в національній та іноземній валютах. Документування банківських операцій. Виписка банку та порядок її обробки.

Облік валютних коштів та курсових різниць. Облік операцій з продажу та придбання безготівкової іноземної валюти.

Тема 5. Облік фінансових інвестицій

Визначення та класифікація фінансових інвестицій відповідно до П(С)БО. Оцінка поточних фінансових інвестицій. Облік еквівалентів грошових коштів.

Методика відображення в обліку операцій з придбання, реалізації та обміну поточних фінансових інвестицій.

Поняття та оцінка довгострокових фінансових інвестицій. Характеристика рахунку та субрахунків призначених для обліку довгострокових фінансових інвестицій.

Відображення довгострокових фінансових інвестицій за справедливою вартістю та за методом участі в капіталі. Облік фінансових інвестицій до погашення. Методика відображення в обліку операцій з фінансовими інвестиціями.

Тема 6. Облік дебіторської заборгованості

Визначення та класифікація дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО. Облік поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги. Методика відображення в обліку розрахунків з покупцями та замовниками за реалізовану продукцію, роботи, послуги та за іншими операціями. Резерв сумнівних боргів, необхідність його створення та методика відображення в обліку.

Нетоварна дебіторська заборгованість по розрахунках за авансами виданими, підзвітними особами та за іншими операціями.

Класифікація та облік довгострокової дебіторської заборгованості.

Тема 7. Облік власного капіталу

Визначення власного капіталу, його структура та призначення. Характеристика рахунків призначених для обліку власного капіталу. Зареєстрований капітал акціонерного товариства, порядок формування та умови зміни статутного капіталу. Інші види власного капіталу акціонерного товариства :

резервний, інший додатковий, капітал у дооцінках та порядок їх формування і використання. Відображення в обліку формування та змін зареєстрованого капіталу.

Тема 8. Облік забезпечення зобов'язань

Поняття, визнання, оцінка та класифікація забезпечень в бухгалтерському обліку згідно П(С)БО. Порядок відображення в обліку створення та використання забезпечень майбутніх витрат і платежів: забезпечення виплат відпусток, додаткового пенсійного забезпечення, забезпечення гарантійних зобов'язань.

Види відпусток та порядок їх надання відповідно до чинного законодавства. Методика нарахування та порядок відображення в обліку щорічних відпусток. Компенсація за невикористану відпустку, порядок розрахунку та умови виплати.

Тема 9. Облік зобов'язань

Поняття, визнання, оцінка та класифікація зобов'язань в бухгалтерському обліку. Облік поточних та довгострокових банківських позик. Облік зобов'язань за виданими векселями. Облік довгострокових зобов'язань за облігаціями випущеними за номінальною вартістю, з премією та дисконтом.

Облік розрахунків з вітчизняними та іноземними постачальниками: порядок заключення угод, документування операцій.

Облік розрахунків з бюджетом за прямими та непрямими податками.

Тема 10. Облік орендних операцій

Договір оренди та порядок його укладання. Основні принципи відображення в обліку інформації про оренду необоротних активів та її розкриття у фінансовій звітності.

Облік фінансової оренди у орендаря та орендодавця. Облік операційної оренди в орендаря та орендодавця.

Тема 11. Облік розрахунків з оплати праці

Заробітна плата: поняття, функції, види та форми. Регулювання заробітної плати в Україні. Порядок нарахування та документування заробітної плати при різних формах та системах оплати праці.

Синтетичний та аналітичний облік розрахунків за виплатами працівникам.

Види утримань із заробітної плати та порядок відображення їх в обліку.

Методика відображення в обліку нарахування та виплати заробітної плати працівникам.

Тема 12. Облік розрахунків підприємства за ЄСВ

Єдиний соціальний внесок, порядок його нарахування та сплати. Облік розрахунків підприємства за ЄСВ. Звітність з ЄСВ, порядок її заповнення.

Допомога з тимчасової втрати працездатності та інші види допомоги, методика їх нарахування та облік. Декретна відпустка працівникам, порядок її надання та особливості оплати і обліку.

Тема 13. Облік витрат діяльності підприємства

Поняття та визнання витрат відповідно до П(С)БО. Класифікація витрат за видами діяльності. Облік витрат операційної, фінансової, інвестиційної та іншої діяльності підприємства. Порядок закриття, списання витрат діяльності підприємства на фінансові результати. Відображення витрат у фінансовій звітності підприємства.

Тема 14. Облік доходів та фінансових результатів діяльності підприємства

Поняття та визнання доходів відповідно до П(С)БО. Класифікація доходів за видами діяльності. Облік доходів операційної, фінансової, інвестиційної та іншої діяльності підприємства.

Порядок закриття, списання доходів діяльності підприємства на фінансові результати.

Порядок визначення фінансових результатів діяльності підприємств та відображення в їх обліку і звітності.

2.3. «УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»

Тематичний план та зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат.

Тема 3. Система обліку і калькулювання за повними витратами.

Тема 4. Система обліку і калькулювання за змінними витратами.

Тема 5. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.

Тема 6. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Тема 7. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

Тема 8. Бюджетування і контроль.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності.

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.

Управлінський облік як специфічна галузь економічних знань. Суть системи управлінського обліку, його мета та завдання, необхідність впровадження на підприємствах України. Реалізація змісту управлінського обліку. Місце управлінського обліку в системі управління. Суть взаємозв'язку і взаємодії облікової функції управлінського обліку з іншими функціями управління в процесі прийняття рішень.. Історичні етапи розвитку управлінського обліку (вітчизняний розвиток управлінського обліку).

Предмет, об'єкти та методи управлінського обліку. Складові методи управлінського обліку: загально-методичні прийоми дослідження об'єкта; загальнонаукові методичні прийоми бухгалтерського фінансового обліку; специфічні методичні прийоми управлінського обліку. Функції управлінського обліку. Вимоги до інформації в системі управлінського обліку. Користувачі облікової інформації. Ознаки системи інформаційного забезпечення підприємства в системі управлінського обліку. Основні системи управлінського обліку. Групи інформації, залежно від управлінської ланки, її характеристика.

Організаційні аспекти управлінського обліку. Загальна, інтегрована, автономна підсистема управлінського обліку. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку. Схеми обліку доходів і витрат при застосуванні різних підходів. Порівняння характерних рис різних варіантів організації управлінського обліку на вітчизняних підприємствах. Вплив інформації та чинників на організацію облікового процесу та формування облікової політики щодо управлінського обліку. Кодування рахунків управлінського обліку. Завдання відділу управлінського обліку. Основні етапи прийняття управлінських рішень.

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат.

Економічний зміст витрат в управлінському обліку, та їх класифікація за напрямками обліку, особливостей планування та контролю витрат в ефективному управлінні підприємством, розробки стратегічних напрямків діяльності. Визначення поняття «витрати» в нормативних джерелах, економічній та обліковій літературі. Законодавчо-нормативне формування складу витрат.

Класифікація витрат згідно з методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції.

Класифікація витрат за порядком визначення фінансового результату підприємства. Основні підходи класифікації витрат, які відповідають основним завданням управління. Класифікація витрат підприємства. Зарубіжний досвід класифікації витрат.

Облік і контроль за економічними елементами. Класифікація витрат за ознакою відношення їх до собівартості продукції і відображення у звітності. Класифікація витрат за цілями: визначення собівартості продукції; здійснення процесу контролю та регулювання; прийняття управлінських рішень, їх характеристика. Класифікація накладних витрат підприємств.

Облік і контроль витрат за статтями калькуляції. Взаємозв'язок класифікацій витрат за елементами та статтями. Алгоритм визначення собівартості виробленої та реалізованої продукції, валового, операційного і чистого прибутку. Класифікація методів управління витратами підприємства. Управлінський облік логістичних витрат.

Класифікація факторів витрат для функцій бізнесу. Визначення мети, завдань та вибір моделей управління витратами. Класифікація витрат стосовно оподаткування. Дослідження поведінки витрат підприємства (коефіцієнт реагування витрат).

Моделі поведінки витрат, їх графічне відображення, приклади витрат. Поведінка витрат залежно від зміни обсягу виробництва.

Фактори витрат для різних функцій бізнесу. Критерії оцінки надійності функції витрат. Однофакторна модель функції витрат і багатфакторна модель функції витрат.

Критерії вибору методу, який описує поведінку витрат. Методи визначення функції витрат (вищої-нижчої точки, візуального пристосування, найменших квадратів, спрощений статистичний аналіз та ін.).

Тема 3. Система обліку і калькулювання собівартості за повними витратами.

Організація обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції. Структура методів обліку і калькулювання собівартості продукції. Прийоми калькулювання витрат та класифікація калькуляцій (їх види). Сутність обліку витрат та калькулювання. Переваги і недоліки калькулювання.

Облік і калькулювання витрат за процесами (переділами), його суть, сфера застосування, його етапи. Облік і калькулювання витрат за замовленнями. Порівняльна характеристика методів.

Організація зведеного обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Суть системи виробничого обліку.

Сутність та основи побудови системи калькулювання за повними витратами (абзорпшен-кост). Особливості системи обліку і калькулювання за повними витратами. Переваги і недоліки системи, відмінності від інших систем. Облік і розподіл витрат від браку, інших виробничих витрат та супутньої продукції. Облік і розподіл витрат допоміжних виробництв. Методи розподілу.

Облік і розподіл прямих витрат і непрямих витрат. Особливості обліку і розподілу витрат на утримання й експлуатацію устаткування та загальновиробничих витрат. Визначення собівартості незавершеного виробництва.

Зарубіжні методи обліку повних витрат: метод однорідних секцій, стандарт-кост, метод нормативного розподілу постійних витрат.

Тема 4. Система обліку і калькулювання собівартості за змінними витратами.

Особливості системи обліку та калькулювання за змінними витратами, основні ознаки методу. Основні етапи формування собівартості за методом «директ-костинг». Основні ознаки.

Відмінності між обліком повної та неповної собівартості. Суть та значення коефіцієнта змінних затрат, маржинальних надходжень. Основні показники калькулювання за даним методом.

Переваги та ефективність застосування методу «директ-кост» на підприємствах України. Взаємозв'язок різних методів обліку виробничих витрат і калькулювання, відокремлених за трьома класифікаційними ознаками.

Формування звіту про фінансові результати на підставі калькулювання повних та змінних витрат.

Калькулювання витрат на основі діяльності, суть, сфера застосування. Відмінності функціональних систем від традиційних (зарубіжний і вітчизняний досвід).

Простий «директ-кост», основні риси. Розвинутий «директ-кост», відмінні та спільні риси. Переваги та недоліки. Французька і американська модель визначення чистого результату. Основні показники калькулювання собівартості продукції при застосуванні системи директ-кост. Принципи застосування системи директ-кост. Сутність прийняття управлінських рішень на основі системи директ-кост.

Порівняльна характеристика систем обліку за повною та неповною собівартостями.

Тема 5. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.

Суть та значення системи обліку та калькулювання собівартості за нормативними затратами. Нормативний метод як спосіб оперативного контролю за формуванням собівартості. Функціонування системи калькулювання за нормативними витратами.

Типи нормативних витрат, класифікатори та аналіз відхилень від норм.

Нормативні прямі матеріальні витрати. Нормативні прямі витрати на оплату праці.

Нормативні загальновиробничі витрати.

Облік калькуляції собівартості за нормативними витратами. Переваги та недоліки методу.

Класифікація та аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних, як засіб контролю. Система управління витратами на основі нормативів.

Суть системи «стандарт-кост» та переваги та недоліки її використання. Відмінності нормативного методу обліку від системи «стандарт-кост».

Тема 6. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Суть, мета, методи та значення аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток». Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» за умов асортименту. Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» в умовах багатопродуктового виробництва.

Сутність трьох основних методів аналізу. Обмеження, властиві при аналізі беззбитковості. Точка беззбитковості в натуральних і грошових одиницях.

Математичні методи визначення точки беззбитковості. Корисність графічного відображення взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» (графік беззбитковості, графік взаємозв'язку «обсяг реалізації – прибуток», графік маржинального доходу).

Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, цін та/або обсягу реалізації. Суть методів: порівняння звітів про фінансові результати, диференціальний аналіз, порівняння маржинального доходу.

Аналіз взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» в умовах багатопродуктового виробництва. Запас міцності. Операційний важіль. Структура витрат. Комбінація продажу виробів. Середньозважений маржинальний дохід. Переваги та недоліки використання методу.

Тема 7. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

Суть та особливості прийняття рішень та релевантність облікової інформації. Аналіз варіантів альтернативних рішень. Оптимальне використання ресурсів за умов обмежень. Релевантний діапазон.

Прийняття рішень. Загальна класифікація управлінських рішень. Класифікація операційних (поточних) управлінських рішень. Етапи процесу прийняття рішень. Рівні управління на підприємстві.

Розрахунки теоретичної, практичної та нормальної виробничої потужності, їх застосування в управлінському обліку.

Прийняття рішень в процесі постачання (рішення стосовно запасів, застосування методів).

Прийняття рішень в процесі виробництва. Підготовки інформації до обґрунтування варіантів альтернативних рішень типу виробляти чи купувати, щодо спеціального замовлення, та інших. Оцінювання грошових потоків при прийнятті інвестиційних управлінських рішень. Прийняття рішень в процесі реалізації. Рішення стосовно ціноутворення. Модель прийняття рішень за умов невизначеності.

Тема 8. Бюджетування і контроль.

Сутність бюджетування, його організація та напрями. Необхідність бюджетування на малих підприємствах.

Мета бюджетування та види бюджетів. Напрями бюджетування. Основні функції системи бюджетування як інструмента управління. Завдання процесу бюджетування. Види (класифікація) бюджетів. Класифікація бюджетів за окремими класифікаційними ознаками. Гнучкий бюджет доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства. Принципи організації бюджетування. Складання та взаємоузгодженість бюджетів.

Стадії процесу бюджетування, роль планування та контролю. Основні складові зведеного бюджету. Призначення бюджетування у взаємозв'язку з головними цілями компанії.

Методи розроблення бюджетів та організація бюджетування.

Характеристика основних розділів інструкції з організації бюджетування на підприємстві.

Характеристика основних варіантів порядку організації процесу бюджетування на підприємстві.

Складові частини бюджетування – як управлінської технології. Методика складання бюджетів підприємства.

Контроль виконання бюджетів. Види контролю та його мета. Фази контролю за виконанням бюджету.

Контроль на основі гнучких та статичних бюджетів. Класифікація відхилень. Аналіз та управління за відхиленнями.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності.

Концепція центрів та обліку відповідальності. Переваги та недоліки децентралізації управління.

Типи центрів відповідальності. Основні принципи організації системи обліку за центрами відповідальності. Кошторис як інструмент контролю діяльності центру витрат. Оцінка діяльності центрів витрат. Оцінка діяльності центрів доходу. Оцінка діяльності центрів прибутку. Внутрішня звітність, принципи формування. Етапи вибору показників оцінювання діяльності центрів відповідальності та роботи їхніх менеджерів.

Трансфертне ціноутворення, його завдання. Підходи до тлумачення «трансфертного ціноутворення». Методи визначення величини трансфертної ціни.

Взаємозв'язок звітів центрів відповідальності різних рівнів управління.

Організація обліку відповідальності за методом «тариф-година-машина». Основні напрями розвитку управлінського обліку. Сучасні концепції управління витратами. Вітчизняний і зарубіжний досвід.

2.4. «АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Тематичний план та зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу.

Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу.

Тема 3. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг).

Тема 4. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці.

Тема 5. Аналіз необоротних активів підприємства.

Тема 6. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання.

Тема 7. Аналіз витрат.

Тема 8. Аналіз фінансового стану підприємства.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу

Аналіз господарської діяльності як галузь економічної науки. Системний підхід до вивчення економічних процесів. Роль економічного аналізу в плануванні й управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва. Природа і вимоги до управлінських рішень. Процес прийняття управлінських рішень і економічний аналіз.

Предмет аналізу господарської діяльності. Об'єкти та суб'єкти аналізу господарської діяльності. Розширення кола об'єктів аналізу в умовах ринкової економіки. Основні категорії аналізу господарської діяльності. Ресурси, чинники (фактори), показники, ризики, резерви виробництва, їх класифікація.

Завдання аналізу господарської діяльності. Принципи аналітичних досліджень. Оцінка результатів господарської діяльності, окремих економічних явищ та процесів. Сприяння управлінню та контролю за діяльністю підприємства. Пошук та виявлення резервів виробництва.

Місце аналізу господарської діяльності в системі наук. Його зв'язки з політичною економією, бухгалтерським обліком, аудитом, мікроекономікою, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансовими дисциплінами і банківською справою, статистикою.

Основні етапи розвитку економічного аналізу в Україні.

Класифікація видів та напрямів економічного аналізу.

Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу

Визначення методу і методики економічного аналізу. Класифікація методів і прийомів. Сутність аналітичного методу. Аналіз і синтез економічних явищ.

Логічні методи в економічному аналізі.

Порівняння та його застосування в аналізі. Види порівнянь. Вимоги, які пред'являються до забезпечення порівняльності даних. Прийоми нейтралізації цінового фактора, обсягу виробництва, структури і асортименту.

Елімінування як метод розрахунку впливу факторів. Методи елімінування: метод ланцюгових підстановок, методи різниці абсолютних та відносних величин, метод перерахунку даних, метод пайової участі, пропорційний розподіл, інтегральний спосіб.

Балансові зіставлення. Застосування цього методу для перевірки, ув'язки й достовірності звітних даних. Використання балансових розрахунків для визначення величини невідомих показників і факторів. Сальдовий прийом, його можливості в аналізі.

Методи комплексної економічної оцінки.

Статистичні методи, які застосовуються в аналізі. Використання табличного методу в аналізі. Особливості побудови аналітичних таблиць. Прийоми групувань і вибірки. Динамічні ряди. Обчислення середніх і відносних величин. Графічні методи.

Економіко-математичні методи та основи фінансової математики. Лінійне й динамічне програмування, теорія масового обслуговування, сітьові графіки, транспортна задача, прості та складні відсотки. Особливості їх використання в аналізі господарської діяльності, місце та межі застосування. Моделювання. Види моделей. Використання імітаційних моделей в економічному аналізі. Матричні методи.

Соціологічні та інші методи, які застосовуються в економічному аналізі. Анкетний метод дослідження. Інші форми опитування суб'єктів аналізу. Проведення експерименту. Експертні методи в економічному аналізі.

Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Система інформаційного забезпечення підприємств. Гласність і конфіденційність інформації.

Техніко-економічні показники як база економічного аналізу. Характеристика і класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Поділ інформації на табличну, графічну і текстову. Інші підходи до класифікаційних даних.

Перевірка достовірності джерел інформації, які використовуються в аналізі. Перевірка за зовнішніми прикметами (за формою) і за змістом. Методи перевірки якості звіту підприємства.

Тема 3. Аналіз виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг)

Значення і завдання аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Чинники виробництва продукції. Інформаційна база аналізу. Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному вираженні. Аналіз обсягу виробництва продукції в основних і допоміжних цехах. Аналіз виконання оперативного-календарного плану випуску продукції.

Аналіз динаміки обсягу виробництва продукції. Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних чинників на обсяг виробництва, методика їх розрахунку.

Аналіз асортименту продукції, його зміни та оновлення випуску виробів. Аналіз впливу асортиментно-структурних зрушень на показники підприємства.

Аналіз ритмічності виробництва. Аналіз обґрунтованості оперативних виробничих завдань за підрозділами виробництва. Аналіз залишків незавершеного виробництва. Причини можливих порушень виробничого ритму.

Аналіз якості продукції, робіт і послуг. Показники якості: сортність, питома вага продукції, прийнятої з першого пред'явлення тощо. Аналіз життєвого циклу товарів. Аналіз виробу на відповідність технологічним вимогам. Динаміка показників якості. Аналіз виробничого браку підприємства. Аналіз зовнішніх претензій до якості продукції. Потенційні можливості зростання обсягів виробництва продукції.

Оцінка попиту на продукцію і послуги підприємства. Аналіз портфелю замовлень, єдності ринку для обґрунтування плану випуску та реалізації продукції. Система показників і чинників, що визначають рівень попиту на продукцію і послуги. Вивчення функцій кривих попиту, його цінової еластичності для прийняття управлінських рішень.

Аналіз окремих ринків збуту продукції, діючих цін та систем розподілу товарів. Аналіз конкурентоздатності продукції, кон'юнктури ринку і ризику пропозиції нових товарів.

Тема 4. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці

Зміст, завдання та основні напрямки аналізу кадрового потенціалу. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими кадрами в розрізі освітньо-кваліфікаційного, вікового, статевого складу. Аналіз руху робочої сили, в тому числі, аналіз причин плинності кадрів.

Аналіз використання коштів на оплату праці.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві. Аналіз умов праці. Оцінка резервів підвищення продуктивності праці.

Тема 5. Аналіз необоротних активів підприємства

Зміст, завдання та основні напрямки аналізу довгострокових активів підприємств. Аналіз складу і структури довгострокових активів.

Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами. Аналіз руху та технічного стану основних засобів. Аналіз виробничої потужності підприємства. Аналіз ефективності використання основних засобів (довгострокових активів).

Тема 6. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Зміст, завдання та основні напрямки аналізу використання матеріальних ресурсів.

Аналіз забезпеченості виробництва продукції матеріальними ресурсами. Аналіз загальної та питомої матеріаломісткості.

Аналіз забезпеченості підприємства окремими видами матеріальних ресурсів. Аналіз транспортно-заготівельних витрат.

Тема 7. Аналіз витрат

Завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат виробництва продукції. Система показників витрат. Загальна схема формування витрат на виробництво продукції.

Аналіз витрат на виробництво продукції за елементами витрат. Порівняльний аналіз структури витрат за заводським кошторисом і фактичним випуском продукції. Аналіз причин виявлених змін.

Аналіз загальних показників собівартості виробленої продукції. Аналіз виробничих витрат на 1 грн. продукції за цінами продажу. Аналіз чинників зміни витрат на 1 грн. продукції. Аналіз собівартості окремих виробів.

Аналіз собівартості товарної продукції за статтями калькуляції. Особливості аналізу собівартості за статтями: матеріали, покупні напівфабрикати і заробітна плата виробничих робітників. Аналіз загальновиробничих витрат в цілому на підприємстві і його підрозділах.

Аналіз витрат, не включених у собівартість продукції підприємства: адміністративних витрат і витрат на збут продукції.

Оперативний аналіз собівартості продукції. Щоденний контроль собівартості продукції шляхом аналізу відхилень від поточних норм. Оперативний аналіз витрат від браку продукції. Виявлення потенційних можливостей зниження собівартості виробленої продукції та підрахунок резервів.

Тема 8. Аналіз фінансового стану підприємства

Роль, завдання та основні напрями аналізу фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства. Характеристика бухгалтерського балансу як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану підприємства: зміст, оцінка й аналітичне значення статей балансу.

Зовнішній і внутрішній аналіз фінансового стану підприємства. Експрес-аналіз фінансової звітності підприємства.

Оцінка майна підприємства та джерел його утворення. Аналіз змін у складі і структурі оборотних та необоротних активів підприємства. Аналіз зміни величини та структури власного та залученого капіталу. З'ясування причин змін у структурі активів, їх впливу на платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Аналіз ліквідності майна і фінансової стабільності. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності та інших допоміжних фінансових показників.

Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості за обсягами, складом, структурою і термінами виникнення.

Аналіз величини та руху капіталу підприємства. Аналіз кредитоспроможності підприємства. Аналіз рівня самофінансування і валютної самоокупності. Аналіз стану залученого капіталу.

Аналіз руху грошових потоків. Оперативний аналіз виконання платіжного календаря.

Аналіз оборотності оборотних активів і причин її змін. Вплив змін їх оборотності на ефективність діяльності підприємства.

Рейтингова оцінка підприємства за показниками прибутковості, ефективності управління, ділової активності, ліквідності і ринкової стабільності. Діагностика можливого банкрутства. Розробка заходів щодо стабілізації фінансового стану підприємства та використання фінансових резервів.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Суть, завдання та основні напрями аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі вартісних узагальнюючих показників та стимулюванні економічної ефективності роботи підприємства. Структурно-логічна схема формування прибутку підприємства.

Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності підприємства. Аналіз прибутку від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг). Визначення величини впливу на зміну прибутку від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг) зміни обсягу, ціни, структури, асортименту та собівартості реалізованої продукції. Пошук та оцінка резервів збільшення прибутку від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг).

Аналіз фінансових результатів від інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Оцінка фінансових результатів від надзвичайних подій.

Аналіз розподілу прибутків, що залишаються в розпорядженні підприємства. Оцінка доцільності основних напрямків використання прибутку. Особливості оперативного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Аналіз відносних показників прибутковості підприємства. Система показників рентабельності підприємства. Факторний аналіз рентабельності авансованого та виробничого капіталу. Факторний аналіз рентабельності реалізації продукції. Факторний аналіз рентабельності окремих видів продукції. Підрахунок резервів зростання прибутку та рентабельності.

2.5. «АУДИТ»

Тематичний план та зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність і предмет аудиту.

Тема 2. Регулювання аудиторської діяльності та її інформаційне забезпечення.

Тема 3. Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання.

Тема 4. Аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю.

Тема 5. Планування аудиту.

Тема 6. Аудиторські докази та робочі документи аудитора.

Тема 7. Аудит фінансової звітності.

Тема 8. Аудиторський звіт та інші підсумкові документи.

Тема 9. Підсумковий контроль.

Тема 10. Реалізація матеріалів аудиту.

Тема 11. Аудиторські послуги та їх види.

Тема 12. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти.

Тема 13. Методичні прийоми внутрішнього аудиту.

Тема 14. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту.

Тема 1. Сутність і предмет аудиту

Виникнення і становлення аудиту, його суть і значення. Місце аудиту в системі контролю, його мета і завдання. Види аудиту. Обов'язковий та ініціативний аудит.

Відмінності аудиту від інших видів контролю. Предмет і об'єкти аудиту. Інформаційне забезпечення аудиту.

Тема 2. Регулювання аудиторської діяльності та її інформаційне забезпечення

Закон України «Про аудиторську діяльність» та його сутність. Організація аудиту в Україні. Аудиторська палата України та її діяльність. Аудитор, його статус і сертифікація. Реєстр аудиторських фірм і аудиторів.

Мета та основні принципи аудиту. Етичні принципи: об'єктивність, незалежність, конфіденційність, чесність, професійна поведінка. Зміст міжнародних стандартів аудиту. Характеристика Кодексу професійної етики аудиторів. Організація роботи аудиторської фірми.

Тема 3. Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання

Метод аудиторської діяльності. Загальнонаукові методичні прийоми. Характеристика власних методичних прийомів аудиторського контролю. Вибіркові прийоми аудиту.

Основні завдання організації аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання. Напрямки аудиту фінансової звітності. Джерела інформації для аудиту. Загальний огляд фінансової звітності. Основні етапи аудиторської перевірки. Лист замовлення на здійснення аудиту і договір на його проведення.

Тема 4. Аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю

Суть аудиторського ризику. Поняття властивого ризику. Поняття ризику контролю. Ризик невиявлення. Модель визначення аудиторського ризику. Помилки і шахрайство.

Поняття про суттєвість та її оцінювання. Вивчення та оцінювання системи внутрішнього контролю. Комп'ютерне шахрайство: визначення та ознаки.

Тема 5. Планування аудиту

Процес проведення аудиту та його стадії. Аудиторські процедури, їх призначення та види. Робоча програма аудиторської перевірки. Планування роботи аудиторської фірми: стратегічне, поточне, оперативне. Порядок розробки плану і програми аудиторської перевірки.

Тема 6. Аудиторські докази та робочі документи аудитора

Поняття про аудиторські докази, їх класифікація та вимоги до них. Основні процедури одержання доказів: перевірка, спостереження, опитування і підтвердження, підрахунок, аналітичні процедури.

Оцінка якості роботи аудитора. Необхідність документування роботи аудитора. Мета і завдання документування аудиту. Вимоги до ведення робочих документів та їх класифікація. Порядок зберігання і використання робочих документів.

Тема 7. Аудит фінансової звітності

Якісні характеристики фінансової звітності та її користувачі. Основні процедури та методика перевірки обліку і фінансової звітності. Послідовність аудиторської перевірки звітності.

Аудит активів і пасивів підприємства. Методика дослідження форм фінансової звітності. Аудит облікової політики.

Аналіз стану та результатів діяльності підприємства при проведенні аудиту.

Тема 8. Аудиторський звіт та інші підсумкові документи

Аудиторська звітність та її склад. Суть і структура аудиторського звіту. Види аудиторських звітів та їх характеристика. Вимоги до складання аудиторських звітів. Порядок складання та подання аудиторських звітів. Інші підсумкові документи за наслідками аудиту.

Тема 9. Підсумковий контроль

Контроль якості аудиторських послуг. Елементи системи контролю якості на рівні аудиторської фірми. Суб'єкти та об'єкти контролю якості. Процедури забезпечення якості та їх документальне оформлення. Зовнішні перевірки якості аудиту. Події після дати балансу.

Тема 10. Реалізація матеріалів аудиту

Рішення користувачів звітності за результатами аудиту. Контроль за виконанням прийнятих рішень. Відповідальність суб'єктів аудиторської діяльності. Дисциплінарна комісія Аудиторської палати України та її діяльність.

Тема 11. Аудиторські послуги та їх види

Поняття аудиторських послуг. Види аудиторських послуг, їх суб'єкти і об'єкти. МСА про аудиторські послуги. Умови надання та організація аудиторських послуг. Супутні послуги аудитора: огляд фінансових звітів, погоджені процедури та підготовка інформації. Консультативні послуги аудиторських фірм.

Тема 12. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти

Суть і завдання внутрішнього аудиту та його місце в системі внутрішнього контролю. Об'єкти внутрішнього аудиту. Суб'єкти внутрішнього аудиту. Функції внутрішнього аудитора. Формування методології внутрішнього аудиту.

Тема 13. Методичні прийоми внутрішнього аудиту

Організація внутрішнього аудиту на підприємстві. Організаційна модель внутрішнього аудиту.

Методичні прийоми внутрішнього аудиту: прийоми та методи документального та фактичного контролю, економічного аналізу, методи та прийоми експертно-аудиторської діагностики. Аудит функціонування підприємства в зовнішньому середовищі.

Тема 14. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту

Узагальнення результатів внутрішнього аудиту та аудиторські процедури. Підсумкові документи внутрішнього аудитора, їх зміст та значення.

Розробка та реалізація системи заходів внутрішнього контролю. Складові діяльності з моніторингу заходів контролю.

2.6. «ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ»

Тематичний план та зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Основи побудови і загальноприйняті вимоги до звітності підприємств

Тема 2. Баланс підприємства (звіт про фінансовий стан)

Тема 3. Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Тема 4. Звіт про рух грошових коштів

Тема 5. Звіт про власний капітал

Тема 6. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

Тема 7. Зведена і консолідована фінансова звітність

Тема 8. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва

Тема 9. Податкова звітність в Україні

Тема 10. Статистична і спеціальна звітність

Тема 1. Основи побудови і загальноприйняті вимоги до звітності підприємств

Законодавче та нормативно-правове забезпечення фінансової звітності. Мета її складання. Види, класифікація та склад звітності підприємств. Елементи та якісні характеристики фінансової звітності. Засоби забезпечення достовірності звітних даних. Підготовка облікових даних та принципи складання фінансової звітності. Загальні положення щодо порядку заповнення, подання та оприлюднення фінансової звітності підприємств.

Тема 2. Баланс підприємства (звіт про фінансовий стан)

Сутність балансу (звіту про фінансовий стан) (далі баланс) як складової фінансової звітності підприємства, його види, роль і значення в Україні. Принципи побудови та структурування балансу. Аналітичні можливості балансу. Побудова і зміст чинної форми балансу. Визначення статей та характеристика розділів балансу. Оцінка показників балансу.

Тема 3. Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Загальна характеристика звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) (далі – звіту про фінансові результати) та необхідність його складання. Принципи визначення доходів і витрат. Основні елементи звіту про фінансові результати. Вимоги до складання та структура звіту про фінансові результати. Визначення фінансових результатів від операційної діяльності. Аналітичні можливості звіту про фінансові результати та їх використання.

Тема 4. Звіт про рух грошових коштів

Сутність, мета та необхідність складання звіту про рух грошових коштів. Загальні вимоги та особливості складання звіту про рух грошових коштів. Джерела

інформації для складання звіту. Структура та зміст статей звіту про рух грошових коштів. Методика та порядок складання звіту. Розкриття інформації про рух грошових коштів у примітках до фінансової звітності. Використання інформації звіту про рух грошових коштів для оцінки діяльності підприємства.

Тема 5. Звіт про власний капітал

Загальна характеристика, мета складання, основні функції та призначення звіту про власний капітал. Структура звіту про власний капітал. Порядок та особливості складання звіту про власний капітал. Розкриття інформації про зміни власного капіталу у примітках до фінансової звітності.

Тема 6. виправлення помилок і зміни у фінансових звітах

Загальні положення П(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”. Виправлення помилок і зміни в облікових оцінках. Зміни в обліковій політиці. Події після дати балансу. Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів.

Тема 7. Зведена і консолідована фінансова звітність

Загальні положення П(С)БО 20 „Консолідована фінансова звітність”. Порядок складання консолідованої фінансової звітності”. Розкриття інформації про складання консолідованої фінансової звітності у примітках до звітності. Відображення об'єднання підприємств у фінансовій звітності. Загальні положення П(С)БО 19 „Об'єднання підприємств”. Особливості складання зведеної звітності міністерств і відомств.

Тема 8. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва

Види і характеристика суб'єктів малого підприємництва. Структура і зміст фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (ф. № 1-м та ф. № 2-м). Відмінності структури і змісту балансу за ф. № 1-м від звичайного балансу. Відмінності структури і змісту звіту про фінансові результати за ф. № 2-м від звичайного звіту. Порядок формування даних для складання балансу за ф. №1-м і звіту про фінансові результати за ф. № 2-м. Алгоритм визначення чистого прибутку (збитку) суб'єкта малого підприємництва.

Тема 9. Податкова звітність в Україні

Сутність та призначення податкової звітності в Україні. Структура та зміст Декларації з податку на прибуток підприємства. Структура та зміст Податкової декларації з податку на додану вартість. Порядок складання декларації та джерела інформації. Декларація про майновий стан і доходів з фізичних осіб. Сутність, порядок складання та подання звітності з акцизного податку. Особливості податкової звітності підприємств, які сплачують єдиний податок.

Тема 10. Статистична і спеціальна звітність

Склад статистичної звітності, правила та періодичність її подання. Статистична звітність щодо продукції, її зміст, джерела інформації і порядок подання. Статистична звітність щодо праці, її зміст, джерела інформації і порядок

подання. Статистична звітність щодо фінансів підприємства, її зміст, джерела і порядок подання. Статистична звітність щодо зовнішньоторговельної діяльності підприємства, її зміст, джерела і порядок подання. Звітність про відрахування на соціальні потреби.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами і доповненнями).
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами та доповненнями).
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII (зі змінами і доповненнями).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями).
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (зі змінами і доповненнями).
6. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21. 12.2017 р. № 2258 –VIII.
7. Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. № 504 / 96-ВР (зі змінами і доповненнями).
8. Закон України «Про оплату праці» від 23.01.1997 р. № 20/ 97-ВР (зі змінами і доповненнями).
9. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами і доповненнями).
10. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 5 жовтня 2017 р. № 2164 -VIII.
11. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533 (зі змінами і доповненнями).
12. Закон України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV (зі змінами і доповненнями).
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок обчислення середньої заробітної плати» від 08.02.1995 р. № 100 (зі змінами і доповненнями).
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням зі змінами» від 29.09.2001 р. № 1266.
15. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21.01.2004 р. № 22.
16. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті України» від 29.12.2017 р. № 148.

17. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон» від 13.03. 1998 р. № 59 (зі змінами і доповненнями).

18. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності від 28.03.2013 року № 433.

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями).

20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами і доповненнями).

21. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373.

22. Національні положення стандарти бухгалтерського обліку №№1-34 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24.

23. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2012 року : [пер. з англ.] – К. : МФБ, АПУ, 2013. – Частина 1. – 2013. – 1018 с.

24. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2012 року : [пер. з англ.] – К.: МФБ, АПУ, 2013. – Частина 2. – 2013. – 364 с.

25. Баранова А.О. Аудит : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 246 с.

26. Брадул О.М. Управлінський облік : навч. посіб. / О.М.Брадул, В. А.Шепелюк, Л. Я.Шевченко, П. Д.Камінський, та ін; ДНУЕТ. Кривий Ріг : 2017. 113 с.

27. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / Хом'як Р.Л., Лемішовський В.І., Воськало В.І. та ін. Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. 440 с.

28. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : навч. посіб. / Є.М. Романів, С.В. Приймак, С.М. Гончарук та інш. Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 772 с.

29. Гарасим П.М., Приймак С.В., Гарасим М.П. Організація обліку і звітності : навч. посіб. Львів : НВФ «Українські технології», 2012. 328 с.

30. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ: ЦУЛ, 2019. 400 с.

31. Гончарук С.М., Долбнєва Д.В. Аудит : навч.-мет. посіб. Львів : Ліга-Прес, 2015. 338 с.

32. Гончарук С.М., Долбнєва Д.В., Приймак С.В., Романів Є.М. Фінансовий контроль: теорія, термінологія, практика : навч. посіб. Львів : Видавництво ТзОВ «Растр -7», 2019. 297 с.

33. Звітність підприємства : підручник / М.І. Бондар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 570 с.

34. Зоріна В.Н., Осадча Т.С., Зорін Г.Г. Фінансова звітність підприємств : навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. 200 с.

35. Колісник Г.М., Слюсаренко В.Є. Аудит : навч. посіб. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2015. 296 с.
36. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік : підручник / 3-є вид., перероб. і доп. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2011. 670 с.
37. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2011. 513 с.
38. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
39. Нападовська Л. В. Управлінський облік : підручник. Київ : Книга, 2004. 544 с.
40. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник. Київ : Алерта, 2011. 785 с.
41. Редько О. Ю. Аудит (основи державного незалежного професійного та внутрішнього аудиту) : підручник / Редько О. Ю. ; за ред. проф. В. В. Немченко. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 540 с.
42. Приймак С. В., Костишина М.Т., Долбнева Д.В. Фінансова звітність підприємств: навч.-метод. посіб. Львів : Ліга Прес, 2016. 268 с.
43. Пшенична А.Ж. Аудит : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 320 с.
44. Романів Є.М., Лобода Н.О. Бухгалтерський облік (загальна теорія): навч. посіб. Львів : ЛДФА, 2014. 265 с.
45. Романів Є.М., Приймак С.В. Контроль і ревізія діяльності суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Львів: Ліга-Прес, 2016. 444 с.
46. Рудницький В.С., Душко З.О. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : УБС НБУ, 2014. 479 с.
47. Стасишин А.В., Ярема Я.Р., Ситник Н.С., Романів Є.М. Податкова система : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006. 2020. 400 с.
48. Шот А.П. Фінансовий облік : навч. посіб. Львів : Видавництво ТзОВ «Растр -7», 2016. 342 с.
49. Шот А. П. Фінансовий облік. Практикум: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Львів: ЛДФА, 2010. 236 с.
50. Шот А.П. Бухгалтерський облік в галузях економіки : навч. посіб. Львів : Видавництво ТзОВ «Растр -7», 2020. 376 с.